

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

Remissvar från #vistårinteut på lagrådsremiss
Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå
Dnr Ju2016/08546/L7

2017-01-08

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Inledning

Rörelsen #vistårinteut består av över 7600 professionella och frivilliga från hela Sverige som möter ensamkommande unga i sina uppdrag; socialsekreterare, lärare, boendepersonal, familjehem, gode män, jurister, volontärer, kuratorer, psykologer, psykoterapeuter, enhetschefer, rektorer, läkare med flera (www.vistarinteut.org). Vi vill härmed avge ett yttrande avseende *Utkast till lagrådsremiss Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå* (dnr Ju2016/08546/L7).

Vi sammanfattar inledningsvis våra viktigaste kommentarer och ger sedan bakgrunden till dessa ställningstaganden:

- *Förslagets komplexitet*: förslaget är för komplext och riskerar att skapa förvirring och osäkerhet hos berörda.
- *Förslagets omfattning*: förslaget bör omfatta alla ungdomar på flykt som deltar i gymnasieskolan alternativt läser ett tionde år i grundskolan för att sedan fortsätta på gymnasiet, oavsett om de passerat 18 eller ej och oavsett vilken typ av beslut de fått från Migrationsverket. Vidare anser vi att för att de behövande ska kunna få ta del av förslaget måste de godtyckliga och rättsosäkra åldersuppskrivningarna från Migrationsverket stoppas och att ett moratorium kring uppskrivningar införs.

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

- *Riskerna för en ej likvärdig behandling:* Vi anser att Migrationsverket ska fortsätta att betala för HVB-boende vid åldersuppskrivning eller då man av naturen fyller 18 år till dess att alla beslut i asylprocessen vunnit laga kraft. Vi anser att detta bör gälla även de ungdomar som fått uppehållstillstånd i någon form men fyllt 18 och flyttas. Idag gör kommuner olika och i de fall där ungdomar tvingas flytta till Migrationsverkets boenden är risken stor att också deras skolgång avbryts.
- *Ungdomar med psykisk ohälsa:* även de ungdomar med psykisk ohälsa som kan ha svårt att delta i och prestera i skolverksamhet bör omfattas av förslaget under förutsättning att detta intygas av läkare eller psykolog.
- *Samhällsekonomiska aspekter:* vi ser att det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv vore mer gynnsamt om dessa elever fick permanenta tillstånd. Sverige står inför en enorm arbetskraftsbrist - att då utbilda ungdomar under tillfälliga tillstånd, vilket kan innebära att de sedan utvisas, förefaller i våra ögon kontraproduktivt.
- *Tidsbegränsade uppehållstillstånd och dess problematik:* tidsbegränsade tillstånd riskerar att bli kontraproduktiva och verkningslösa då dessa skapar stress och oro. Att utsätta unga, ofta traumatiserade människor för denna stress och oro är inte i enlighet med Barnkonventionen eller FN:s mänskliga rättigheter.

Bakgrund till ställningstagande

Vi är positiva till regeringens förslag då det blivit tydligt att den nya tillfälliga asyllagen slagit hårt mot många asylsökande barn och unga. Förslaget kan bidra till att ungdomar som har varit med om svåra saker och börjat rota sig i Sverige får stanna kvar och få en utbildning med sig i livet, var det än kommer levas. Vi är också positiva till att det finns en öppning för en del att få ett permanent uppehållstillstånd efter studierna om de då får arbete.

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

Vi är däremot kritiska till följande:

Förslagets komplexitet

Ungdomar får studera under olika lång tid beroende på när de kom till Sverige. Tidsperioden för denna form av uppehållstillstånd föreslås variera mellan tretton månader gånger två, tjugofyra månader och fyra år beroende på när man ansökte om asyl i Sverige och vilken slags tillfälligt uppehållstillstånd man beviljats. För de som går ett nationellt gymnasieprogram ska möjlighet finnas att gå ut gymnasiet. För dessa finns även tillägget sex månaders uppehållstillstånd efter avslutade studier.

Det är oklart vad som avses med att "klara" utbildningen. Ska det mätas som närvaro alternativt studieresultat – i så fall hur och på vilka grunder? Ett sådant krav kan också leda till ökad ojämlikhet då ungdomar från socioekonomiskt gynnade hem sannolikt klarar den svenska utbildningen bättre. Då riskerar klasstillhörighet och inte skyddsskäl att bli asylgrundande.

Förslagets komplexitet riskerar att skapa förvirring och oro bland de som omfattas av det. Vi instämmer i BO:s kritik att det därför är mycket svårt för barn, unga och deras vårdnadshavare att ta till sig och kunna agera på basen av detta förslag vilket strider mot Barnkonventionen.

Förslagets omfattning

Förslaget omfattar inte gruppen ensamkommande barn och ungdomar som antingen fyllt 18 år eller av Migrationsverkets blivit uppskrivna i ålder till 18 år och fått/ får beslut om utvisning. Förslaget omfattar ej heller de elever som valt eller väljer att läsa ett tionde år i grundskolan innan de går vidare till gymnasiet. Dessa elever missgynnas eftersom de inte de facto har påbörjat sina gymnasiestudier och då inte omfattas av förslaget

Många av de ungdomar som kom hösten 2015 har fortfarande inte varit på sin första intervju på Migrationsverket. Många av dem kommer att hinna fylla 18 innan beslut tas (eller om de skrivs upp i ålder). Gemensamt har de att de gått i svensk skola under en längre tid. Skälig väntetid för någon att börja skolan i Sverige är en månad, och detta har trots svårigheter följts relativt väl av Sveriges kommuner. Möjligheten att gå i skolan har gjort att de snabbt integrerats i det svenska samhället. Flertalet kommer att ha gått i svensk skola i ett och ett halvt till två år när (innan deras)

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

beslut om asyl tas.

Vi anser att förslaget bör omfatta alla unga på flykt som går i någon form av gymnasieskola. Alla bör få slutföra sin utbildning. Detta bör gälla även de ungdomar som väljer att läsa ett tionde år i grundskolan. Vi anser att detta bör gälla alla som gått i skolan i Sverige i minst sex månader. Vi anser att tillstånden ska gälla under minst fyra års tid med möjlighet till förlängning om det behövs för att kunna gå klart gymnasiet. Alla bör få möjlighet till de sex månaders förlängda uppehållstillstånd efter avslutade studier som annars bara vissa kommer att kunna få.

Vår tolkning är att förslaget, eftersom denna grupp ungdomar inte inkluderas, kommer att ge endast en mindre grupp ensamkommande ungdomar chansen att slutföra sin skolgång.

Riskerna för en ej likvärdig behandling

Ungdomar som fyller 18 år eller skrivs upp till 18 år förlorar ofta möjligheten att gå i skolan då de när de anses vuxna flyttas till Migrationsverkets boenden vilka kan ligga långt från skolan. Om förslaget ska omfatta de grupper som regeringen avser måste kommunernas rutiner ändras och ersättningsreglerna ändras så att fortsatt skolgång underlättas istället för att försvåras. Med nuvarande system riskeras stor olikvärdighet över landet vilket påverkar i vilken utsträckning ungdomarna har rätt att stanna i landet.

De ungdomar som får avslag och som är 18 år (oavsett om detta sker naturligt eller på grund av åldersuppskrivning) berövas god man, boende och skolgång och flyttas till Migrationsverkets lokaler. På den nya orten är det inte alls säkert att de kan påbörja sin skolgång igen - det beror på hur skolan resonerar på den orten. Därmed avbryts skolgången och ungdomarna riskerar att falla utanför detta lagförslag om de senare får rätt på sin överklagan.

Det är viktigt att förändra så att en ungdom som får avslag får ha kvar sin god man, bo kvar på sitt boende och gå kvar i sin skola tills hens ärende har vunnit laga kraft.

Ungdomar med psykisk ohälsa

Förslaget exkluderar de ungdomar som mår för dåligt psykiskt för att gå i skolan och/eller tillgodogöra sig undervisning. En känsla av sammanhang är avgörande för hur en individ klarar av

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

stressituationer, och detta är i sin tur avgörande för hälsotillståndet. Känsla av sammanhang är uppbyggt av tre olika komponenter:

- Begriplighet - att det som händer i världen är begripligt och går att förutse.
- Hanterbarhet - att de resurser som krävs finns tillgängliga för att hantera det som sker.
- Meningsfullhet i livet - att de utmaningar man möter är värda att engagera sig i.

Det som våra ensamkommande ungdomar varit med om sedan de kommit till Sverige är inte begripligt, många gånger inte hanterbart och tillvaron har blivit meningslös för vissa.

Många ungdomar har svårt att koncentrera sig i skolan; det märks en stor skillnad sedan de nya tillfälliga asyllagarna, Migrationsverkets nya praxis samt återvändandeavtalet med Afghanistan infördes. De sover dåligt, har ofta stark ångest och oro och upplever känslor av meningslöshet inför att fortsätta att engagera sig i sin skolgång. En del av våra ungdomar har låg närvaro eller har helt slutat skolan för att de mår för dåligt psykiskt.

Vi anser att förslaget ska ändras så att de med psykisk ohälsa ska kunna inkomma med intyg där det beskrivs hur det påverkar deras skolgång. Precis som för övriga barn och ungdomar som deltar i skolverksamhet bör ett sådant intyg kunna fås via BUP och/eller läkare även när det gäller ensamkommande flyktingbarn och unga vuxna.

Samhällsekonomiska aspekter

Ur ett rent samhällsekonomiskt perspektiv bör vi ta vara på de ungdomar vi utbildar i Sverige istället för att utvisa dem när de är klara med sina studier. Sverige förlorar investering i den framtida arbetskraft som är helt nödvändig för välfärden enligt Arbetsförmedlingens senaste rapport. Sverige står inför en arbetskraftsbrist de kommande åren och att utbilda unga människor för att sedan inte låta dem bidra till att täcka denna brist samt att bidra till välfärdssamhället genom att arbeta och betala skatt är i vår mening ett misstag. Därför bör dessa tillstånd vara permanenta.

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

Tidsbegränsade uppehållstillstånd och dess problematik

Vi vill avsluta med att säga att alla tidsbegränsade uppehållstillstånd motverkar integration och ofta medför oro och psykisk ohälsa för de som får dem. Att ge unga människor tidsbegränsade i stället för permanenta uppehållstillstånd för studier riskerar att bli kontraproduktivt. Oro och stress kring framtiden riskerar att urholka själva syftet med förslaget. En ungdom som vet att hen lever i Sverige på lånad tid kan få svårigheter att nyttja tiden till det den är avsedd för. Vi anser inte att det är i linje med varken Barnkonventionen eller FN:s mänskliga rättigheter att ge barn, ungdomar och unga vuxna tillfälliga uppehållstillstånd.

Jag arbetar som lärare i Svenska som andraspråk på Furulundsskolans Språkintruktionsprogram i Sölvesborg. Jag har en grupp med elever som har kort, eller ingen skolbakgrund. De varierar i åldrarna 16-19 år. När förslaget om uppehållstillstånd för studier först kom drog jag en lättnadens suck. Mina elever - varav de flesta lärt sig läsa och skriva i Sverige, kämpar som djur i skolan. ÄNTLIGEN skulle något komma som kunde göra att de fick fortsätta gå i skolan och slutföra den utbildning de påbörjat. Tyvärr kommer förslaget att gälla ett fåtal av dem, framförallt på grund av de godtyckliga åldersuppskrivningar som skett under hösten, och fortsätter att så göra. Av mina 15 elever (varav alla kom hösten 2015) har ungefär en tredjedel varit på sin intervju, vilket innebär att flera av dem hinner fylla 18 på naturlig väg innan de får sitt beslut. Som 18-åring omfattas man inte längre av Barnkonventionen och har mycket mindre chans att få stanna i Sverige. Det innebär att inte heller dessa kommer att gynnas av förslaget.

På min skola flyttas elever som blir 18 av naturen, eller genom Migrationsverkets åldersuppskrivning från sina boenden till Migrationsverkets anläggningar. Min skola är sammanslagen av två kommuner. De elever som tillhör Sölvesborgs kommun har "tur" och flyttas till en flyktingförläggning som tillhör kommunen. Denna förläggning ska läggas ner i maj, vad som då sker med de eleverna vet vi inte än. De elever som tillhör Bromölla kommun flyttas till anläggningar i Skåne - Breanäs eller Tyringe. Båda platserna ligger perifert och förbindelserna är dåliga. Eleverna från Breanäs har en resa på 12 mil tur och retur, eleverna från Tyringe har en resa på 16 mil tur och retur. Det är av vikt att skolförslaget också omfattar att elever som är 18, oavsett anledning till att de är det, får bo kvar i den kommun de bott i initialt för att deras lärande inte ska avbrytas, något som idag tyvärr snarare är regel än undantag eftersom många skolor inte låter

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

#vistårinteut

men vi slutar **aldrig** kämpa!

dem gå kvar när de flyttar. En obruten skolgång för ungdomar som varit på flykt och är i sin asylprocess är oerhört viktigt för att känna trygghet och skapa kontinuitet i det känslomässiga kaos många av dem lever i. Våra elever kommer till skolan - trots 12 och 16 mils resväg, vilket vittnar om vikten av att få gå kvar, och hur viktig skolan är för dem.

Ett moratorium kring de åldersuppskrivningar som skett och sker är av absolut högsta vikt för att förslaget ska kunna få effekt. Vidare bör förslaget i min mening omfatta alla de ungdomar som kom hösten 2015 och gått i skolan i över sex månaders tid (de flesta har gått mycket längre än så). Det är ett slöseri med resurser, skattepengar och framtida arbetskraft att inte låta alla som gått i skolan under en sådan period fortsätta att så göra, speciellt när Sverige står inför en arbetskraftsbrist utan dess like. Dessa ungdomar sitter i en position vi tidigare inte haft i Sverige. Vi har ungdomar som kommer att ha gått i svensk skola i 2-3 år innan de utvisas. Vi har en stor andel ensamkommande som hittills väntat i över 1 ½ år på att överhuvudtaget få komma på sin intervju. Hinner de fylla 18 innan, eller blir 18 genom Migrationsverkets försorg när deras ärende väl kommer upp på handläggarens bord- omfattas de inte av förslaget och utvisas. Sverige som land utsätter dessa ungdomar för en omänsklig behandling. Att öppna skolans fantastiska värld för dem och integrera dem i denna för att sedan utvisa dem är inte annat än psykisk tortyr.

Situationen är unik. Sverige som stat har, i brist på bättre uttryck, fuckat upp. Det är dags att ta ansvar för det och ge dessa ungdomar en lösning kring skolgång och boende som gäller dem alla.

Vänligen,

Clara Göransson, lärare Språkintröduktionsprogrammet Sölvesborg
Sölvesborg

#vistårinteut
men vi slutar **aldrig** kämpa!